

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 31.

Söndagen den 3 juli.

Kl. 2 e. m.

Herr vice talmannen ledde under detta sammanträde kammarens förhandlingar.

§ 1.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
konstitutionsutskottets utlåtanden n:is 14 och 15;
statsutskottets utlåtande n:o 51; samt
sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 8.

§ 2.

Efter föredragning vidare af bevillningsutskottets memorial n:o 18, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut, rörande 4:de punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 16 angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen, blef den föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 3.

Härefter föredrogos men blefvo ånyo bordlagda:
bevillningsutskottets betänkande n:o 19, samt
Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 9 och 10 (i samlingen n:is 18 och 19).

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:
konstitutionsutskottets memorial (n:o 16), i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande (n:o 7) öfver väckta motioner om ändring af § 13 riksdagsordningen;
statsutskottets memorial (n:o 50) med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

statsutskottets utlåtande (n:o 52) angående beräkningen af statsverkets inkomster.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 5.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Måndagen den 4 juli.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 27 nästförlutna juni.

§ 2.

Herr talmannen tillkännagaf, att representanten för Fernebo härad, herr *C. G. O. Bruse*, denna dag intagit sin plats bland kammarens ledamöter.

§ 3.

*Gemensamma
omröstning-
gar.*

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 9 och bevillningsutskottets memorial n:o 18 föreslagna voteringspropositioner rörande tvenne frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställdes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

I:sta omröstningen:

(enligt sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 9.)

Den, som vilå, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt och så till vida bifallas, att Riksdagen må besluta:

1:o att en för inrymmande af Riksdagen, riksbanken, riksgälds-

kontoret och justitieombudsmansexpeditionen afsedd byggnad må uppföras å vestra delen af Helgeandsholmen;

2:o) att Artilleriplanen, eller den del af Artillerigården, som är belägen mellan Riddare-, Artilleri-, Kaptens- och Sibillegatorna, äfvensom erforderlig del af tomten n:o 6 i kvarteret Bodarne må, efter afrödjan det af det å Artilleriplanen befintliga förra artilleristallet, disponeras för uppförande af nytt hofstall, med rätt för Kongl. Maj:t att för beredande af tjenligare byggnadsplats för hofstallsanläggningen med Stockholms stad träffa uppgörelse om utbyte af det för ändamålet erforderliga jordområde mot vederlag antingen af annan mark vid Artilleriplanen eller ock, efter skeende uppskattning, af motsvarande del af myntverkets till gata afsedda tomt;

3:o) att såsom godtgörelse för upplåtelse af tomt å Helgeandsholmen för den del af ofvan omförmälda byggnad, som är afsedd att inrymma riksbanken, äfvensom för uppförande af ifrågavarande del af byggnaden må af riksbankens medel till fonden för nytt riksdagshus öfverlemnas ett belopp af 1,200,000 kronor, äfvensom att efter samma byggnadsarbets fullbordande dispositionsrätt öfver riksbankens nuvarande tomter med derå befintliga byggnader tilläggas statsverket;

4:o) att fullständiga ritningar med kostnadsförslag till ofvan omförmälda byggnad å Helgeandsholmen må genom Kongl. Maj:ts försorg efter fullmäktiges i riksbanken och riksgäldskontoret hörande upprättas och derefter till Riksdagen öfverlemnas, samt att de för upprättande af ifrågavarande ritningar och kostnadsförslag erforderliga utgifter må få af tillgångarne i fonden för nytt riksdagshus bestridas; samt

5:o) att af samma fond må utgå *dels* högst 250,000 kronor för inlösen af basarbyggnaden å Norrebro, *dels* intill ett belopp af högst 990,000 kronor kostnaden för uppförande af nytt hofstall å Artilleriplanen äfvensom af högst 80,000 kronor för uppförande eller anordnande på annat sätt af ett vaktstall i kongl. slottets närhet, *dels ock* de till sammanlagdt 55,000 kronor beräknade kostnaderna för ersättande af det för landtförsvarets behof disponerade förra artilleristallet vid Artilleriplanen och för inlösen af byggnaderna å egendomen n:o 6 i kvarteret Bodarne; röstar

Ja ;

Den, det ej vill, röstar

Nej ;

Vinner nej, har utskottets ifrågavarande hemställan blifvit af Riksdagen afslagen.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jem-

*Gemensamma
omröstning-
gar.*
(Forts.)

väl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkn-
ning och utföll omröstningen med 49 Ja och 160 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, en-
ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med 52 Ja och 14 Nej,
hvidan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 49 Ja och 160 Nej,
sammanräkningen visar..... 101 Ja och 174 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 18.)

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att majs, omalen
och malen, fortfarande skall vid införsel i riket vara fri från tull,
röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren med
bifall till herr A. G. Björkmans i ämnet väckta motion, beslutit, att
majs, omalen och malen, skall åsättas en tull af 2 kronor för 100
kilogram.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd
och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,
att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jem-
väl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkn-
ning och utföll omröstningen med 76 Ja och 133 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, en-
ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med 45 Ja och 22 Nej,
hvidan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 76 Ja och 133 Nej,
sammanräkningen visar..... 121 Ja och 155 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne konstitutionsutskottets me-

morial n:o 16, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande n:o 7 öfver väckta motioner om ändring af § 13 riksdagsordningen.

§ 5.

Föredrogos, hvar för sig, och biföllos statsutskottets memorial och utlåtande:

n:o 50, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

n:o 52, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

§ 6.

Till afgörande förelåg härefter konstitutionsutskottets utlåtande n:o 14, i anledning af återremiss å utskottets utlåtande n:o 11, angående Kongl. Maj:ts proposition om vissa ändringar i tryckfrihetsförordningen. *Angående ändring i § 3 tryckfrihetsförordningen.*

Utskottets förenämnda utlåtande n:o 11, deri utskottet af anförda skäl afstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition om vissa ändringar i tryckfrihetsförordningen, hade, enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag för den 30 nästlidne juni, blifvit af begge kamrarne till utskottet återförvisadt, och hade vid öfverläggningen inom riksdagen uttalats den önskan, att förslag måtte blifva framlagdt i syfte att bringa § 3 tryckfrihetsförordningen i öfverensstämmelse med det under innevarande riksdag antagna tillägg till 10 kapitlet strafflagen.

Utskottet, som ansett sig böra ställa sig den inom Riksdagen uttalade önskan till efterrättelse, hemställde derfor nu,

att Riksdagen måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förändring i

Tryckfrihetsförordningen

3 § 7 mom.

Nuvarande lydelse:

Uppmaning till myteri eller uppror; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras.

Föreslagen lydelse:

Uppmaning till myteri eller uppror eller till våld å person eller egendom; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Gustafsson: Då jag anser, att föreliggande betänkande från konstitutionsutskottet är af sådan art, att det skulle lända till ringa heder för kammaren, om icke någon röst höjdes för att protestera mot en så löslig behandling af en grundlagsfråga, har jag tagit till ordet. Utskottet erkänner, att man icke genom antagande af

Angående
ändring i § 3
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

dessa förändringar skulle kunna komma till öfverensstämmelse med de strafflagens paragrafer, som förut antagits, och utskottet anser fortfarande att den kongl. propositionen i ämnet icke bör godkännas, men ändock föreslår utskottet, att Riksdagen skall antaga paragrafen såsom hvilande grundlagsförslag. Jag skall icke göra något yrkande, men jag vill dock uttala den önskan, att detta utskotts karaktär må blifva enastående i svenska Riksdagens häfder.

Herr P. A. Siljeström: Då ja tillåter mig tro, hvad jag säkert vet vara förhållandet i ett och annat enskildt fall, nemligen att denna kammares beslut, då frågan senast var före i kammaren, till väsentlig del hade sin grund i den resignation hos kammarens ledamöter, hvarmed de ville uppbära följderna af ett redan förut fattadt beslut, men deremot mindre i något synnerligt intresse för de nya lagbestämmelserna; och då jag nu af utskottets föreliggande betänkande erfar, att utskottet utan meningsskiljaktighet har funnit sig böra stå fast vid den mening, utskottet ifrån början omfattat, samt utskottet för sin del icke kunnat finna, att några olägenheter skulle kunna uppstå deraf, att man tillåte lagparagrafen förblifva oförändrad, ber jag få hemställa, att kammaren ville, med frångående af sitt förra beslut, låta frågan hvila till nästa riksdag, så att man då får behandla tryckfrihetslagen i sin helhet. Jag får sålunda yrka afslag på betänkandet.

Herr Gumælius: Båda kamrarna hafva fullkomligt tydligt uttalat sin mening i denna fråga och särskildt har denna kammare under den diskussion, som egde rum, då frågan förra gången var före, genom uttalanden från mera än ett håll låtit förstå, att det här gälde icke blott att få den ifrågasatta grundlagsförändringen införd, utan äfven att detta borde göras så skyndsamt som möjligt. Konstitutionsutskottet har stält sig denna önskan till efterrättelse i så hög grad till och med, att det expedierat det nu föreliggande utlåtandet hastigare, än arbetet eljest brukar drifvas inom detta utskott. Denna omständighet är också anledningen till, att jag icke deltagit i frågans slutliga behandling inom utskottet. Men äfven om jag deri hade deltagit, skulle jag, ehuru jag i kammaren uttalat motsatt mening, icke ha kunnat motsätta mig detta betänkande, då grundlagsändringen inom båda kamrarna från så många håll förklarats vara synnerligen önskvärd. Och jag tror, att den förste talaren, som dömde konstitutionsutskottet så hårdt, skulle ha handlat rittigare, om han i stället anmält sin reservation mot det beslut, som denna kammare förra gången fattade med stor röstöfvervigt och som var lika med Första Kammarens beslut.

Herr Thomasson: Jag kan icke föreställa mig, att kammaren nu skulle vilja tillintetgöra syftet med den återremiss, som kammaren för några dagar sedan med så öfverväldigande majoritet beslöt, det syfte nemligen att få förebyggd i vår lagstiftning en sådan orimlighet som den, att man genom att trycka en uppmaning till våld å person eller egendom skulle gå fri från det straff, hvarmed en sådan uppma-

ning är belagd, då den framställes muntligen eller sprides i handskrift. Det har så väl nu som förra gången framhållits, att denna brist i öfverensstämmelse mellan strafflagen och tryckfrihetsförordningen icke skulle vara enastående, utan att det äfven skulle finnas många andra. Den saken torde dock vara temligen mystisk. Jag har visserligen många gånger både offentligt och enskildt hört sådana uttalanden i denna kammare, men ingen har kunnat säga, hvori dessa brister skulle bestå. Om också en eller annan sådan oegentlighet skulle förefinnas, är dock ingen så vådlig som just denna, och jag protesterar mot det uttalande, utskottet hade i sitt förra betänkande rörande denna fråga, då utskottet yttrade, att dessa brister skulle vara synnerligen *många*. Möjligen finnes en och annan, men i alla händelser är ingen utom den, hvarom nu är fråga, af någon vådlig beskaffenhet.

Denna är emellertid, som sagdt, ytterst allvarsam och jag måste därför för min del ifrigt påyrka bifall till utskottets nu gjorda hemställan.

Herr Rydin: Jag instämmer fullkomligt med den siste värde tälaren och vill blott med anledning af den beskyllning, som blifvit gjord mot konstitutionsutskottet, be att få fästa uppmärksamheten derpå, att det var utskottets oafvisliga pligt att, efter det beslut båda kamrarna förra gången fattat, nu afgifva ett sådant utlåtande som det föreliggande, äfven om hvar och en af utskottets ledamöter varit af en annan mening. Utskottet har nemligen att första gången det företager en fråga till behandling framlägga ett förslag i frågan, men vid frågans återremitterande tillkommer det utskottet att i öfverensstämmelse med kamrarnes mening redigera ett af kamrarna fattadt beslut eller framställa förslag i öfverensstämmelse dermed.

För min del kan jag icke heller inse, att denna kammare nu kan frångå sitt förra beslut, hvarföre jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Härefter föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande n:o 15, i anledning af väckt motion rörande ändringar i och tillägg till §§ 9, 19, 26 och 43 riksdagsordningen.

I en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet öfverlemnad motion, n:o 128, hade herr *F. G. Janson* i Carlshed, med hvilken herr *Axel Edv. Petersson* i Hamra instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte antaga sådana förändringar i och tillägg till ofvan nämnda paragrafer i riksdagsordningen, "att ledamot af statsrådet ej måtte kunna till riksdagsman utses eller såsom sådan fungera."

*Rörande
ändringar i
och tillägg till
§§ 9, 19, 26
och 43 riks-
dagsordnin-
gen.*

Utskottet hemställde, att motionen måtte lemnas utan afseende.

Rörande
ändringar i
och tillägg till
§§ 9, 19, 26
och 43 riks-
dagsordnin-
gen.
(Forts.)

I fråga härom anförde:

Herr Janson i Carlshed: Oaktadt denna riksdagens sena timma hade jag icke väntat, att konstitutionsutskottet skulle behandla min motion så knapphändigt som det gjort. Att lemna den så der "utan afseende", förefaller mig bra besynnerligt. Hvilken ståndpunkt man än må intaga, tror jag icke att det skulle kännas behagligt, att regeringen fortfarande skulle få den förmånen att representeras i riksdagen. Svenska folket eger rätt att inom hela landet välja sina representanter och då tycker jag, att, när Konungens rådgifvare hafva rätt att infinna sig i kamrarne och deltaga i deras öfverläggningar, man kunde vara belåten dermed. Jag föreställer mig också, att det icke skall kännas behagligt för regeringen att vinna det mål, den sträfvar efter, på några få röster, som den själf afgifver. Och huru vida detta kan vara nyttigt för nationen, derom vill jag icke döma, det kommer kanske historien en gång att afgöra, men troligen icke till regeringens fördel.

Jag skall emellertid icke längre upptaga kammarens tid och icke heller göra något yrkande, då frågan denna gång ändock ej blir afgjord i motionens syfte.

Herr Petersson i Hamra: Då jag instämt i motionen och herr Janson redan uttalat sin åsigt i frågan, så har jag egentligen icke mycket att tillägga. Jag vill endast för kammaren framhålla, att den norska grundlagen innehåller en paragraf, som helt och hållet förbjuder statsråd och äfven åtskilliga andra embetsmän att vara ledamöter af stortinget. 62:dra paragrafen i norska grundlagen lyder nemligen sålunda: "Statsraadets medlemmer og de Embedsmænd, som ere ansatte ved dets contoier, eller Hoffets Betjente og dets Pensionister, kunne ikke vælges til Representanter." Det bör väl då icke förundra om det inom vår representation finnes män, som tänka på samma sätt. Jag tror också, att, om man ville vara rättvis och jemnt fördela magten mellan Konung och Riksdag, så borde man införa det lagstaddande, som herr Janson nu föreslagit.

För öfrigt vill jag endast säga, att jag i likhet med Herr Janson på det högsta ogillar utskottets knapphändiga motivering. Då han emellertid icke gjorde något yrkande, skall jag icke heller göra det.

Herr Pehrson i Törneryd: Jag skall icke vid detta tillfälle yrka bifall till motionärens förslag, men med anledning af den motivering utskottet afgifvit för sitt förslag, tillåter jag mig anhålla att få säga några ord.

Det synes mig då vara alldeles klart, att Konungens rådgifvare, som skola verkställa den förberedande behandlingen af de viktigaste ärenden, som förekomma vid Riksdagen, redan derigenom äro i tillfälle att utöfva ett icke obetydligt inflytande på desamma, men att om detta icke kan anses vara tillräckligt, hafva ju med det nya representationsskicket införande Konungens rådgifvare också tillfälle att vid ärendens beredning i kamrarne under diskussionen utöfva allt det in-

flytande på frågornas afgörande, som kan anses vara önskvärdt. När det så förhåller sig, synes det mig, som man icke borde skäligen begära, att statsråden skulle äfven vid frågornas afgörande medelst votering få deltaga i densamma. Deri ligger enligt mitt förmenande en oegentlighet. Andra länders representationer kunna också framvisa exempel på en sådan uppfattning. Jag vill i sådant afseende endast i förbigående nämna England. Om der en parlamentsledamot blir utsedd till statsråd, är han skyldig, om han önskar behålla sitt representantkall, att underkasta sig omval. Hade motionären uppställt alternativa förslag och bland dessa det nu af mig antydda, skulle jag ansett mig böra yrka bifall till ett sådant förslag redan nu. Det synes mig vara billigt och hafva många skäl för sig, att åtminstone riksdagsman, som utses till Konungens rådgifvare, borde vid ett sådant tillfälle underkasta sig omval. Men då något sådant förslag icke föreligger och vi befinna oss vid slutet af riksdagen, samt konstitutionsutskottet vid denna riksdag icke synes hysa någon sympati för en fråga sådan som denna, har jag icke något yrkande att göra. Jag föreställer mig mycket väl, hvad utgången nu skall blifva, men rekommenderar frågan i benägen åtanke till en kommande riksdag.

*Rörande
ändringar i
och tillägg till
§§ 9, 19, 26
och 43 riks-
dagsordnin-
gen.
(Forts.)*

Herrar *Månsson*, *Petersson* i Boestad och *Sundling* instämde i detta yttrande.

Herr *Jönsson* i Gammalstorp: Jag vill endast tillkännagifva, att jag delar de åsikter, som i motionen blifvit uttalade och instämmer för öfrigt jemväl med herr *Pehrson* i hvad han yttrat.

Herr *Farup*: Motionen i fråga hade inom utskottet visserligen sympatier, men den tanken blef dock till slut segrande, att det knappast kunde hafva varit motionärens mening, att motionen skulle vid denna riksdag få någon framgång. Man ansåg nemligen hela motionen mera för en demonstration och vid sådant förhållande fann utskottet i sin helhet icke skäl att ingå i någon uttömmande pröfning af densamma. Jag tror också, att kammaren nu skall komma att dela denna utskottets mening, ty man kan väl knappast hysa någon förhoppning om att vid denna riksdag kunna genoudrifva en så vidtgående ändring uti de grundprinciper, hvarpå en af landets förnämsta grundlagar hvilat. Jag medger villigt, att motiveringen är högst knapphändig, men då man, som sagdt, icke kunde anse, att det låge något djupare allvar i motionen för tillfället, fann utskottet häri ett stöd för den uppfattning, som blef rådande inom detsamma, eller att man icke borde ingå i någon vidare pröfning af motionen. Den mer eller mindre reñade sinnesstämning, som nu är rådande på olika håll, är icke heller af beskaffenhet att påkalla utredningen och lösningen af så allvarsamma frågor — just nu — innan sinnena fått lugna sig något mera.

Herr *Petersson* i Hamra: Då konstitutionsutskottet i åtskilliga andra frågor icke funnit det gå sin ära för när att yttra sig deröfver och motivera den framställning, som blifvit gjord, särskildt i fråga om

Rörande ändringar i och tillägg till §§ 9, 19, 26 och 43 riksdagsordningen.
(Forts.)

den upplösta Riksdagen, och de paragrafer i grundlagen, hvilka till följd häraf varit föremål för ändringsförslag, utan dessa förslag blifvit af utskottet grundligt pröfvade, så att utskottets hemställan ledt till åtskilliga förändringar, vet jag icke, hvarför utskottet icke äfven i detta fall kunnat göra sitt yttrande och särskildt sin motivering mera fullständiga och icke endast helt kort föreslå, att motionen icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd. Tiden har väl icke varit så knapp och motionen har väl icke varit så utan värde, att den icke kunnat förtjena ett något fullständigare yttrande af utskottet. Litet hvar, som tager detta utskottets sätt att behandla en fråga i närmare öfvervägande, och icke minst tidningspressen samt den allmänna opinionen inom landet, kan ej underlåta att uttala sitt ogillande deröfver. Jag tror att det för konstitutionsutskottets egen skull hade varit lämpligare, om detsamma yttrat sig något mera om saken.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 8.

Likaledes bifölls statsutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 51, rörande aflöningen för vissa hos kamrarne och utskotten vid innevarande riksdag anstälde tjänstemän och vaktbetjente.

§ 9.

I ordningen förekom härnäst sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af en utaf advokaten H. S. Krook gjord framställning om uppgörande ackordvis af hans återstående skuld för ett lån ur den s. k. statslånefonden.

Sedan advokaten Krook i en till bankoutskottet ingifven skrift anhållit att sådan liqid för hans skuld till statslånefonden, hvilken skuld i kapital utgjorde 10,000 kronor, måtte godkännas, att han betalade sagda kapital med tillagd ränta för tio år efter 5 procent pro anno, eller i kapital och ränta tillsammans 15,000 kronor, hemställde utskottet i nu föreliggande utlåtande,

att Riksdagen måtte medgifva, att advokaten H. S. Krook må varda sin till statsverket återstående skuld för lån ur den s. k. statslånefonden qvitt, mot det att han före utgången af innevarande år till riksbanken inbetalar 16,000 kronor.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Dahl: Denna fråga må befinnas mycket underordnad för Riksdagen, men jag anser, att hvarje fråga, huru underordnad den än är, bör tagas i moget öfvervägande, och jag ber därför att få yttra min mening i denna sak. Herr Krook har i sin inläga förklarat, att han ville betala 15,000 kronor. Han har derjemte upplyst, att

han har stor familj och är i betryökta omständigheter. Vidare är det uttrönt, att hans tillgångar bestå i andel i arvet efter affidne S. P. A. Åberg, samt att den utdelning, som riksbanken deraf skulle kunna erhålla, utgör högst 16,000 kronor. Om nu Riksdagen bestämmer att han skulle betala 16,000 kronor eller 1,000 kronor mera än han sjelf sagt sig kunna betala, och utdelningen i sterbhuset icke skulle komma att uppgå till beräknadt belopp, så blir han urståndsatt att uppgöra med sina öfriga kreditorer. Jag anser därför, att utskottet bort nöja sig med 15,000 kronor. Ty då staten en gång vill gå mannen till mötes, så spelar ju 1,000 kronor föga stor rol. Han har ju i allt fall visat sig villig att göra upp i mån af förmåga. Den ränta, han under de första åren fått betala å sin skuld, har också varit synnerligen hög, och det förundrar mig att staten, då den hjälper personer med lån, tager en så hög ränta, hvarigenom hjälpen måste blifva ganska liten, om ens någon.

På dessa grunder ber jag att få framställa det förslag, att Krooks hemställan må vinna bifall och han sålunda befrias från utbetalande af mera än 15,000 kronor. Jag vill tillägga att jag vet att samman-satta stats- och bankoutskottet har sammanträde i eftermiddag, då denna sak ju utan svårighet der kan återupptagas till ompröfning.

Herr *Östberg* förenade sig med herr *Dahl*.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 10.

Föredrogs och bifölls bevillningsutskottets betänkande n:o 19, angående ytterligare ifrågasatta ändringar i kongl. förordningen om bevillning af fast egendom samt af inkomst den 14 september 1883.

§ 11.

Till behandling företogs härefter Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9 (i samlingen n:o 18), i anledning af erhållen återremiss å utlåtandet n:o 1 angående väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till vallag.

Sedan herr *Ernst Beckman* uti en till utskottet hänvisad motion (n:o 2) föreslagit, att Riksdagen ville ingå till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbete en vallag att föreläggas Riksdagens pröfning, och utskottet i utlåtande n:o 3 hemställt, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbete och för Riksdagen framlägga förslag till stadganden, afsedda att fullständiga och förtydliga nu gällande bestämmelser om val till riksdagsman och dermed sammanhängande ämnen; så hade Andra Kammaren vid föredragning af detta utlåtande återvisat detsamma till utskottet.

Om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till vallag.

*Om skrifvelse
till Kongl.
Maj:t med
begäran om
utarbetande
af förslag till
vallag.
(Forts.)*

Utskottet, som ansett sig icke kunna frånträda sin deri gjorda hemställan, hemställde nu derföre, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till stadganden, afseende att fullständiga och förtydliga nu gällande bestämmelser om val till riksdagsman och dermed sammanhängande ämnen.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Rydin: Sista gången denna fråga förevar, hyste jag för min del betänkligheter att bifalla utskottets då framlagda förslag, emedan det var affattadt i så obestämda ordalag, att det icke innehöll någon ledning för det förfaringssätt, som skulle iakttagas från regeringens sida, för att åstadkomma hvad utskottet afsåg. Emot det nu föreliggande förslaget är först och främst att anmärka, att det är något helt annat än motionärens förslag om ny vallag. Motionärens förslag innehåller en del betänkligheter vid nu rådande förhållanden samt dessutom åtskilliga andra anmärkningar och förslag till stadganden, så att deraf icke kan vinnas någon ledning för regeringen, i hvilken rigtning den skall gå, eller hvilka förändrade bestämmelser, som skola införas i kommunallagarne eller i grundlagen. Utskottet har i sitt betänkande upptagit vissa frågor, som innefattas i motionen. Motionären har t. ex. ifrågasatt, att kommunalstämmans ordförande icke skulle hafva någon befattning med valet. Detta har utskottet ansett sig böra afstyrka. Svårt lär det äfven blifva att arrangera valen, utan att kommunalstyrelsen dermed skulle hafva något att skaffa. Motionären synes i sitt förslag föreställa sig, att kommunalstämmans ordförande icke handlade under tjenstemannaansvar. Men detta är orätt, då han ansvarar enligt 25 kapitlet 22 § strafflagen. Vidare afhandlas frågan om valedelns giltighet. I detta afseende torde det vara svårt att åstadkomma någon allmän bestämmelse, såvida man icke, såsom i en del andra länder, vill stadga, att inga andra valedlar få begagnas än de, som utlemnas af valförrättaren till ifyllning af namn.

Deremot äro de allra viktigaste frågorna förbisedda i förslaget, nemligen frågan om sjelfva röstlängden, huru man skall kunna åstadkomma en ordentlig förteckning på de röstberättigade, huru lång tid röstlängderna skola gälla, under hvilka vilkor en person, som är derur utesluten, skall kunna blifva i densamma åter införd, samt huru den, som blifvit der obehörigen införd, skall kunna uteslutas. En mängd af vigtiga frågor sammanhänga således med denna sak, men jag betviflar, att regeringen af utskottets betänkande skall kunna finna ringaste ledning för sitt förfaringssätt. Äfven tror jag, att högsta domstolens utslag i en del härmed sammanhängande frågor bör afvaktas, innan några åtgärder af Riksdagen vidtagas. Och då det begärda förslaget icke kan medhinnas till nästa riksdag, så kan jag icke finna något skäl att nu begära utarbetande deraf. Till nästa valperiod är det tid att närmare fundera på saken och jag tror att det för när-

varande vore försigtigast att ej aflåta någon i så sväfvande ordalag affattad skrifvelse, som den af utskottet föreslagna. På dessa skäl yrkar jag afslag å utskottets hemställan.

Om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till vallag.
(Forts.)

Herr Beckman: Då detta ärende senast var före, återförvisades det till utskottet, hufvudsakligen, så vidt jag förstod, på grund af *etikettsskäl*. Man ville nemligen se hvad som i dessa frågor möjligen skulle åtgöras af konstitutionsutskottet. Återremissen kunde ju från denna synpunkt vara i viss mån berättigad, ehuru jag för min del icke förstår, att den var nödvändig. Tillfälliga utskottet hade ju så försigtigt affattat sin framställning, att hvad helst konstitutionsutskottet funne lämpligt att i detta ämne till införa i grundlag föreslå, behöfde detta icke komma i kollision med utskottets förslag.

Vi hafva nu sett hvad konstitutionsutskottet i saken åtgjort. Med ett undantag har det ansett, att någon ändring af närvarande bestämmelser angående valförhållandena icke bör införas i grundlagen. En motion, som afsåg åtskilliga sådana ändringar till tryggande af valförrättningen, har af konstitutionsutskottet affärdats med en motivering på ett par rader, en motivering i så lätt drägt, att jag måste kalla den en riktig *sommarmotivering*.

Men det är dock alltid en väsentlig skilnad mellan att finna en bestämmelse vara af sådan vikt, att den bör intagas i grundlag, eller anse den väl värd att ingå i en annan lag. Konstitutionsutskottets uttalande lemnar således endast en antydning derom, att de föreslagna ändringarne väl icke äro af natur att böra i *grundlagen* intagas.

Deremot visade det sig redan, när det tillfälliga utskottets framställning förra gången förevar, att densamma på skilda håll vann ganska stor sympati. Man hörde auktoriteter, sådana som herr Sjöberg, uttala sig för förslaget, äfven en annan ledamot af konstitutionsutskottet, herr Gumælius. Herr vice talmannen yttrade sig för sytt af mitt förslag, hvarjemte herr Danielson yrkade bifall till utskottets skrifvelsförslag med särskildt påpekande af vissa bestämmelser, dem han för sin del ansåg böra inflyta i en sådan reglementerande valordning.

Då talaren på upsalabänken herr Rydin påstått, att jag i min motion yrkat att kommunalordföranden skulle beröfvas all befattning med valen, så är detta påstående helt enkelt gripet i luften. Något dylikt har jag icke påyrkat. Jag skulle äfven, ansåg samme talare, begått en försummelse, då jag ej särskildt omnämnt stadganden i fråga om röstlängd. Men då jag i största allmänhet talat om valbarhet, valrätt, valens förrättande m. m., tyckes icke något särskildt uttalande rörande röstlängd hafva varit nödvändigt.

Ehuru jag naturligen icke kan anse mig solidarisk med det förslag, som utskottet nu för andra gången framlagt — utskottet har nemligen endast brutit ut ett stycke af hvad jag ansett böra och kunna genomföras — så tror jag det dock vara af synnerlig vikt, att en erinran göres från Riksdagens sida rörande åtminstone så mycket som af utskottet yrkats.

Mig vill det för öfrigt synas som om regeringen i alla händelser

Om skrivelse
till Kongl.
Maj:t med
begäran om
utarbetande
af förslag till
vällag.
(Forts.)

borde känna sig uppfordrad att taga om händer en sådan lagstiftning, som här föreslagits. Det kan ju *omöjligt* förnekas, att de sista valen gifvit vid handen betänkliga oegentligheter och missförhållanden, som till en del hafva sin grund i bristfällig eller oklar lagstiftning af en eller annan art. Dessa missförhållanden böra ovilkorligen undanrödjas. Utskottet vill vinna detta mål genom en hemställan, som anbefaller vissa delar af en valordning i sin största allmänhet åt regeringens uppmärksamhet.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Ljungman: Då denna fråga förra gången återremitterades skedde detta bland annat på den grund, att så många förslag till förtydligande och fullständigande af ifrågavarande bestämmelser förelågo till behandling af konstitutionsutskottet, att man först ville afvakta de resultat, hvartill nämnda utskotts betänkan den kunde komma att föranleda. Nu har det emellertid visat sig, att man blott i fråga om en enda § ansett så stor otydlighet förefinnas, att den borde underkastas en förändring, och detta är aldeles samma §, som af tillfälliga utskottet anföres såsom enda behöfliga beviset för riktigheten af dess förslag. En ny lydelse af denna 19 § har ock antagits hvilande till grundlagsenlig behandling och detta utan votering i någondera kammaren samt utan att ens någon diskussion deröfver egde rum. Då således hvarken någon af utskottets ledamöter eller motionären hade något att anmärka mot denna utgång, får man väl antaga, att de voro till freds dermed. Med hänsyn till öfriga §§ rörande riksdagsmannaval till Andra Kammaren, har konstitutionsutskottet deremot i hvarje fall, då ett förtydligande eller ett fullständigande af motionärerne ansetts erforderligt, förklarar paragraferna i fråga vara fullt klara och tydliga sådana de äro. Detta har äfven kammaren för hvarje särskildt fall gillat, i ett fall visserligen först efter votering, hvilken dock utföll med rätt stor majoritet. Kan väl kammaren nu efter en sådan sakens utgång ingå till Kongl. Maj:t med en skrivelse och deri framhålla, att samma paragrafer, som den förut förklarar fullt tydliga, nu äro så otydliga, att de behöfva en förklaring?

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på huru oegentligt det vore att genom en skrivelse begära ett fullständigande och förtydligande angående val till riksdagsmän, då hvarken i motionen eller betänkandet finnes ett enda ord anfördt till *bevis* för en sådan åtgärds behöflighet äfven med hänsyn till val af riksdagsmän till Första Kammaren. Härutinnan skulle således icke behöfvas något fullständigande. Kan det dessutom vara skäl att ingå till Kongl. Maj:t med en skrivelse i en fråga sådan som denna, utan att deri fullt tydligt angifva, hvad man önskar eller i hvilken riktning omarbetningen skall gå? Kan det för öfrigt vara skäl att genom en sådan skrivelse undanskjuta hvarje förbättring i dessa paragrafer, då det är bekant, att från olika ståndpunkter olika önsknningar om reella förändringar i samma paragrafer framställs? Huru vill man då hafva detta förtydligande? Männe det kan vara möjligt att i detta fall åstadkomma ett sådant, utan att på samma gång göra en ändring i sjelfva innehållet? Slutligen ber jag

få påpeka, att, då denna vallagsfråga förra gången återremitterades, så skedde detta ju äfven med hänsyn dertill, att utskottet, som icke kunnat tillstyrka motionärens förslag, i stället tagit sig för att framlägga ett alldeles nytt förslag, hvilket, om det i laga ordning blifvit väckt inom kammaren, helt säkert skulle hafva blifvit remitteradt till konstitutionsutskottet. Då nu denna kammare mången gång tillförenehållit strängt på, att de frågor, som höra till ständigt utskottsbehandling, också böra hänskjutas till ett sådant utskott, så att denna kammare till och med afslagit alla dylika, af tillfälliga utskott behandlade skrivelserförslag från Första Kammaren, der en annan praxis gjort sig gällande, så kan det väl, enligt min tanke, nu icke vara skäl att kammaren frångår sin gamla praxis och godkänner ett skrivelserförslag, som icke blifvit i grundlagsenlig ordning väckt och icke heller efter i denna kammare godkänd praxis behandladt. Jag hemställer därför att detta utskottets förslag lemnas utan afseende.

Om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till vallag.
(Forts.)

Häruti instämde herr *Peterson* i Hasselstad.

Herr Beckman: Jag skall, herr talman, endast ett ögonblick taga kammarens öra i anspråk. Jag anser mig endast böra hemställa, huruvida det icke skulle kunna befinnas lämpligt, om de herrar, som här motsätta sig framlagda förslag, egnade dem åtminstone så mycken uppmärksamhet, att man godhetsfullt gör sig besvär att läsa igenom dem. Nyss påstods från upsalabänken att jag yrkat, att kommunalstämμοordförändena icke vidare borde vara de, inför hvilka valen skulle förrättas. Nu anföres af en annan talare, att jag "icke alls" skulle berätt valen till Första Kammaren. Jag ber då blott få hänvisa till sid. 5 af motionen, der det säges: "En lag om riksdagsmannaval i vårt land bör väl för fullständighetens skull äfven upptaga de bestämmelser, som gälla val till Första Kammaren".

Jag skall icke nu tillåta mig att bemöta herr Ljungmans uppfattning, att utskottet skulle hafva öfverskridit sin befogenhet. Jag har vid ett föregående tillfälle, då den ärade talaren några gånger hade ordet, så godt jag kunnat, sökt vederlägga denna uppfattning.

Herr Rydin: Med anledning af den siste talarens anmärkning, att jag icke rätt uppfattat hans mening, då jag yttrat, att han ansåge, att valförrättarne icke vore lämpliga, skall jag be att få läsa upp några rader ur utskottets utlåtande. Utskottet säger: "Hvad först angår valförrättarne, så, om ock medgifves, att de af motionärens påpekade oegentligheter talrikast förekommit i de valkretsar, der nämnda befattning utöfvats af ordförande i kommunalstämma, torde likväl, med hänsyn till andan i vårt valsätt, eller valens förrättande kommunvis, någon annan myndighet, lämpligare och mera skickad för rösternas uppsamlande, icke å landsbygden stå att finna." Således har utskottet fattat meningen vara den, att valförrättarnes lämplighet ifrågasattes. Då det dessutom i motionen antydes att valförrättarne nu skulle vara ansvarsfrie — hvilket de dock enligt min uppfattning

Om skrifvelse icke äro — måste man antaga att det varit motionärens mening att till Kongl. de nuvarande valförrättarne icke vore lämplige.

Maj:t med Jag yrkar fortfarande afslag.

begäran om utarbetande af förslag till vallag.
(Forts.)

Herr Ljungman: Med anledning af herr Beckmans yttrande, att jag skulle hafva orätt uppfattat hans motion med hänsyn till behofvet af en vallag äfven för valen till Första Kammaren, vidhåller jag fortfarande, att något *bevis* för behofvet af förtydligande och fullständigande af bestämmelserna rörande valen till Första Kammaren *icke* af honom anförts.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad kammarens tredje tillfälliga utskott hemställt i utlåtandet n:o 9 (i samlingen n:o 18) röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är nämnda hemställan af kammaren afslagen.

Omröstningen visade 83 ja men 91 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren afslagen.

Mot detta beslut anmälde herr *Hammarlund* sin reservation.

§ 12.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10 (i samlingen n:o 19), i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder för införande af en notariat-institution i Sverige.

Uti en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 14) hade herr *Victor Ekenman* framställt förslag, att Riksdagen måtte i underdänig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om inrättande af en notariat-institution samt derefter, i fall omständigheterna dertill föranledde, genom tillägg vid nädiga stadgan den 6 oktober 1882 angående notarii-publici-befattningen, eller annorledes göra bestämmelser för införande af notariat-institution till allmänhetens betjande mot bestämda afgifter men utan statsverkets betungande.

Första Kammarens andra tillfälliga utskott, till hvilket denna motion blifvit hänvisad, hade med anledning af densamma hemställt,

att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda frågan om inrättande af notariatinstitution samt derefter i fall omständigheterna dertill föranleda, genom tillägg vid nådiga stadgan den 6 oktober 1882 angående notarii publici-befattningen eller annorledes göra bestämmelser för införande af notariatinstitution till allmänhetens betjenande mot bestämda afgifter, men utan statsverkets betungande.

Detta utlåtande hade Första Kammaren bifallit, hvarefter beslutet blifvit, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, delgifvet Andra Kammaren, som öfverlemnade ärendet till sitt tillfälliga utskott n:o 3, som nu hemställde, att Andra Kammaren behagade instämma i Första Kammarens beslut.

Herr Jönsson i Gammalstorp erhöi ordet och yttrade: Då jag icke reserverat mig mot utskottets hemställan, anser jag mig böra upplysa derom, att jag icke med min röst bidragit till det slut, hvar till utskottet kommit. Utskottet har sagt, att det "förutsätter att med motionen afsetts allenast utvidgning af den befogenhet, som enligt kongl. stadgan den 6 oktober 1882 nu tillkommer notarius publicus i stad, samt en skärpt kontroll öfver hans göromål." För min del anser jag, att det tydligt framgår af motionen, att äfven motionären menat, att det skulle inrättas en notariatinstitution, hvilken jag dock icke anser vara nödig, äfven om man icke skulle kunna bestrida, att denna måhända kunde hafva någon fördel med sig. En alldeles lika fråga har förekommit vid 1886 års riksdag och blef då utan votering af Andra Kammaren afslagen, hvarvid bland annat framhölls af talaren i frågan, att uti lagberedningen för rättegångsväsendets ombildning skulle vara ifrågasatt ett särskildt sakkförarestånd; hvilket torde vara lämpligt utföra de uppdrag, som af motionären åsyftas. Jag tror derföre icke, att det nu vore lämpligt, om kammaren beslöte ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse i anledning af denna motion. Dermed tror jag bör anstå, tills dess vi få se, hvad lagberedningen i den vägen kommer att föreslå.

Jag tager mig friheten att yrka afslag å utskottets förevarande hemställan.

Häruti instämde herr *Petersson* i Boestad.

Vidare anförde

Herr Wählin: Af utskottets betänkande inhemtas, att behof af den s. k. notariat-institutionen hufvudsakligen gjort sig kämbart i de länder, der den romerska rätten med sin stränga formalism vunnit insteg och utöfvat ett större inflytande på lagstiftning och lagskipning. Det torde äfven vara lätt förklarligt, att den stora allmänheten i dessa länder icke kunnat vid upprättande af testamenten, kontrakt och andra legala handlingar undvara biträde af sakkunniga, juridiskt bildade rådgifvare och hjelpare. I vårt land är dock förhållandet väsentligen olika. Den romerska rätten har aldrig gått här i landet, utan har

Sveriges lag uppvuxit på inhemsk grund, den är och har alltid varit populär, en bok för folket, den har kunnat läsas och begripas af hvar man. Icke heller har lagskipningen hos oss någonsin urartat till formalism, den har icke ens varit uteslutande öfverlemnad åt yrkesjurister. På tinget har lag skipats icke af den rättslärde domaren allena, utan af domare och nämnd i förening. Hos oss saknas följaktligen de förutsättningar, som i en del främmande länder gifvit anledning till införande af notariat-institutionen. Jag tror också, att en sådan institution, som i motionen åsyftas, icke är för vårt land behöflig. På de orter, der ett mera utveckladt affärslif finnes, saknas ingalunda tillgång på personer, som, om de anlitas, både vilja och kunna biträda allmänheten vid upprättande af legala handlingar. Och skulle på någon mindre betydande ort dylikt biträde icke kunna erhållas, lär den svårighet, som i sådant afseende kan yppas, visserligen icke blifva afhjelpat genom meddelande af reglementariska föreskrifter angående notariat-institution.

Jag tillåter mig yrka afslag å utskottets hemställan.

Med herr Wählin förenade sig herrar vice talmannen *Sven Nilsson*, *Edelstam*, *Larsson* i Upsala, *Ericsson* i Ahlberga, *Andersson* i Nöbbelöf och *Börjesson*.

Herr Grafström: Det tyckes verkligen af de många instämmandena med den föregående talaren som den åsigt vore allmän, att en sådan institution som notariatet icke behöfdes i vårt land. Jag finner denna åsigt ganska besynnerlig, då man redan för 30 år sedan från representationen aflät en skrivelse till Kongl. Maj:t om utarbetande af ett förslag till lag om inrättande af notariat. Såsom vi veta, hafva vi något liknande i notarii-publici-institutionen och rikets ständer ansågo att notariatet skulle kunna åstadkommas genom att utvidga notarii-publici-inrättningen. Jag har icke hört någon bestrida nyttan af att ega dessa notarii publici, men de arbeta inom för trång ram och finnas endast i vissa städer, men alls icke på landsbygden, hvilket jag anser skulle vara nyttigt. Man synes hafva ett origtigt begrepp om hvad denna motion åsyftar. Jag tog mig friheten att i fjor väcka en motion om införande af notariatinstitutionen i vårt land, men denna blef afslagen, och nu har herr Ekenman vid januaririksdagen väckt en dylik motion, som han vid denna riksdag förnyat, enär motionen icke då hann slutbehandlas. Jag har för min del med glädje sett, att denna motion blifvit af Första Kammaren godkänd och att Andra Kammarens utskott, äfven gillat densamma, hvarför jag äfven vill yrka bifall till utskottets förslag.

I allt fall synes mig, som sagdt, att åsigtarna om behofvet af en notariatinstitution icke äro fullt klara. Det är en helt och hållet enskild institution, som står utanför lagskipningen. Då den förste talaren sade, att man skulle vänta på ett sakförarestånd, sådant som nya lagberedningen föreslagit, får jag säga, att notariatet skulle blifva en nästan alldeles motsatt institution, med åliggande att uppsätta handlingar och kontrakt eller aftal, på sådant sätt att processer kunde

mer än nu undvikas. Hvar och en som sålunda önskar, att en mängd processer skola undvikas i vårt land, måste därför medgifva att det är önskligt och behöfligt att införa notariatet. Och då alls inga kostnader äro förenade dermed, tycker jag det är oförståndigt att motsätta sig något, som finnes i alla andra kulturländer, äfven de som icke hafva den romerska rätten. Om Kongl. Maj:t så finner lämpligt, kunde ändamålet vinnas genom att notarii publici få större kvalifikationer samt större befogenhet än de nu hafva. Men detta skulle naturligtvis bestämmas genom lag, och jag ser icke ringaste hinder för att Riksdagen nu ingår till Kongl. Maj:t med en skrifvelse i denna sak. Denna fråga har nu hvilat i 30 år, och sedan dess hafva affärsförhållandena hos oss tilltagit i hög grad och äfven blifvit af en ofta mer än förr invecklad natur, hvarförutan jag tror att äfven på landsbygden behovet af notariat gjort sig känbart, ehuru man tyckes hafva svårt för att sätta sig in i hvad derigenom kunde vinnas. Jag är säker på att mången föreställer sig, att vi härigenom skulle få en hel ny embetsmannacorps, som skall tynga staten genom löner. Men dermed är alls icke frågan, utan endast om att utvidga notarii publici befogenhet eller skapa en särskild institution af helt och hållet enskild natur, men omgärdad med lagbestämmelser. Deraf skulle den enskilda affärsverksamheten kunna hafva stor nytta och det är ett misstag, då man påstår, att någon sådan institution icke behöfves här, ty hvad som behöfves i andra kulturländer behöfves också hos oss.

Jag anhåller på dessa grunder om bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Boestad: Herr talman! Ehuru jag redan instämt med en föregående talare och yrkat afslag å det föreliggande betänkandet, vill jag nu dock något motivera detta mitt yrkande.

Jag anser att inrättandet af en notariat-institution i Sverige blott skulle medföra kostnader för landsbygden, emedan man der finge en ny embetsmannaklass. Fördelarne af detta förslag blefve ganska ringa, om ens några alls.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag.

Herr Månsson: Jag skall be att få yrka afslag å utskottets nu föreliggande betänkande. Det synes mig som om här råder mycken stor ovisshet och villervalla om hvad är i fråga. Första Kammaren och det utskott, som der behandlat frågan, hafva båda ansett att såväl i motiveringen som klämman här omfattas både stad och land, och att denna institution icke skulle stanna endast inom stadsmurarne. Det utskott, som behandlat frågan inom denna kammare har deremot ansett, att institutionen skulle tillhöra städerna och icke landet. Det synes mig vara en stor skilnad häremellan.

Föregående talare på stockholmsbänken har ansett, att, då ständerna för trettio år sedan gjort framställning i saken, så borde vi nu gilla den. Men mig förefaller just den omständigheten, att det kunnat gå i trettio år utan framställning från Riksdagens sida, visa att här icke föreligger något stort behof af en framställning på nytt från Riksdagens sida.

Samme talare på stockholmsbänken sade äfven, att dessa notariat-institutioner icke hafva med lagskipningen eller rättegångsväsendet att göra, utan hafva blott att upprätta kontrakt och verkställa boutredningar och dylikt.

Och då får jag säga, att är det meningen, att vi på landet också skulle lyckliggöras med denna notariatinstitution, så tror jag att vi tills vidare betacka oss för den presenten. Ty vi hafva verkligen icke råd att anlita sådana der dyra inrättningar, för att få dessa enkla saker verkställda. Jag tror att det finnes andra personer, som kunna sköta dessa göromål utmärkt bra. Det har hittills gått för sig, utan att man hört klagas öfver att icke lagar och författningar efterlefs; och jag tror icke att dessa göromål skötas sämre än förr eller att flere rättegångar föranledas nu än förr. Jag tror snarare att rättstillståndet numera är betydligt förbättradt och gör den föreslagna institutionen vida mindre angelägen nu än förr. På dessa skäl och då man inom både Första och Andra Kammaren synes mycket oviss, huru saken bör uppfattas, ber jag, herr talman, att få yrka afslag på förslaget.

Herr *Bondeson* instämde med herr *Månsson*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, blef utskottets ifrågavarande hemställan af kammaren afslagen.

§ 13.

Godkändes bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:
dels till Konungen, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning
samt dels till fullmäktige i riksbanken med öfverlemnande af bankoreglementet.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Tisdagen den 5 juli

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne juni.

§ 2.

Godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse till Konungen angående Riksdagens beslut i fråga om Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till förändrad lydelse af 3 § samt 4 § 11 mom. tryckfrihetsförordningen.

§ 3.

Företogos, enligt derom förut fattadt beslut, val af tjugufyra valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare äfvensom sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Valmän:

Herr vice talmannen *Sven Nilsson*,
" *A. G. Anderson* i Himmelsby,
" *H. Andersson* i Nöbbelöf,
" *J. Andersson* i Knarrevik,
" *L. Börjesson*,
" *Aug. Danielsson*,
" *A. P. Danielson*,
" *J. H. Dieden*,
" *E. G. Fredholm*,
" *S. von Friesen*,
" *P. O. Hörnfeldt*,
" *Carl Ifvarsson*,
" *C. Johansson* i Esset,
" *J. Johnsson* i Thorsberg,
" *Sam. Johnson* i Hvetlanda,
" *A. Larsson* i Lund,
" *P. Larsson* i Fole,
" *J. E. Nyström*,
" *S. M. Olsson*,
" *N. Petersson* i Runtorp,
" *J. Sjöberg* i Bodaryd,
" *J. Smedberg*,

Herr *J. G. Smith*
och „ *N. Akesson*;

samtliga med 162 röster;
samt till

Suppleanter:

Herr <i>M. Tysk</i>	med 76 röster,
„ <i>O. H. Ström</i>	„ 76 „
„ <i>L. Persson</i> i Heljebol	„ 76 „
„ <i>P. Truedson</i>	„ 76 „
„ <i>A. Olsson</i> i Ornakärr	„ 76 „
och „ <i>N. Nilsson</i> i Skärhus	„ 74 „

Mellan de suppleanter, hvilka erhållit lika antal röster, bestämdes ordningen, sådan den här ofvan angifvits, genom lottning.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående paragraf omnämnda val.

§ 5.

Godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 53, angående beviljande af anslag till fortsättning af arbetena å stambanan norr om Sollefteå;

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående restitution af stämpelafgift till delegare i sterbhuset efter kabinettskammaren, friherre Carl Otto Silfverschiöld;

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i afseende å förvaltningen af kronans domäner;

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förvärfvande af mark för utvidgning af renbetesfjellen i Jemtlands län;

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Örebro stad af kronolägenheten Alnängarne;

n:o 59, i fråga om utsträckning af tiden för anmälan om inlösen af skattefrälseräntor och af kronotonde som innehafves under enskild eganderätt; och

n:o 60, i fråga om ersättning af statsmedel åt egare af skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlost.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m.

In fidem.

A. E. J. Johansson.

Tisdagen den 5 juli,

kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr vice talmannen, som under detta sammanträde ledde kammarens förhandlingar, lät till en början uppläsa följande till kammaren ankomna Kongl. Maj:ts utslag:

Kongl. Maj:ts utslag på de besvär, dels ingenjören Edvard Thermænius dels ock bruksförvaltaren Ivan Svensson, handlanden Oscar Carlsson i Bunken, stationsinspektoren C. Leczinsky och verkmästaren Olaus Bark vid Skyllberg i underdånighet anført öfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Örebro län utslag den 2 maj 1887 i anledning af förd klagan öfver det val som, med begagnande af omedelbart valsätt, den 12 sistlidne april förrättats och den 18 i samma månad afslutats för utseende af riksdagsman i Andra Kammaren för Kumla och Sundbo härad för återstående tiden af innevarande valperiod; uti hvilket mål af handlingarne inhemtas:

att vid ifrågavarande val förre riksdagsfullmäktigen Erik Olsson i Sännersta erhållit fyrahundrafemtiofyra röster, Thermænius fyrahundrafemtio tre röster samt nämndemannen Per Erik Eriksson i Blacksta och bruksegaren A. W. Molin på Skyllberg hvardera en röst, af hvilka, efter det domhafvanden förklarar de mot Erik Olssons och Thermænius' valbarhet vid rösternas sammanräknande framställda anmärkningar icke lagligen grundade, Erik Olsson såsom den der erhållit de flesta rösterna, förklarats till riksdagsman vald;

att valet blifvit hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverklagadt af dels Svensson och hans ofvannämnde medparter dels ock Lars Larsson i Örsta, Carl Johan Andersson i Kumla by, Lars Carlsson i Örsta och Gustaf Larsson i Sännersta;

att Svensson och hans medparter i sin besvärsskrift anført: att då domhafvanden lemnat de anmärkningar, som gjorts mot Erik Olssons valbarhet, utan afseende och förklarar honom vara representant i Andra Kammaren för Kumla och Sundbo härad, klagandena, som icke kunde finna annat än att, såvida ett af kommunalnämndens ordförande i Kumla socken den 13 april utfärdadt intyg vore sanningsenligt, Erik Olsson en tid varit förlustig sin valrätt och sålunda för närvarande icke vore valbar till riksdagsman, anhöllo, att derest denna mot Erik Olssons valbarhet gjorda anmärkning blefve af Kongl. Maj:ts befallningshafvande underkänd, nytt val ändock på grund af nedan anförde vid valet den 12 april i Snafunda socken begångna, af bifogade handlingar styrkta olagligheter, hvilka på valet hade afgörande inflytande, måtte, med upphäfvande af hållna valet, af Kongl. Maj:ts

befallningshafvande förordnas; att, enligt bifogadt intyg af W. Wallqvist och Fr. Andersson, arrendatorn af länsmansbostället Östansjö i Snafunda socken, J. Ignell, fått rösta vid valet den 12 april, oaktadt han, efter hvad af bifogadt utdrag ur hans kontrakt framginge, icke hade kontrakt på längre tid än nuvarande länsmannens tjänstetid och sålunda, på grund af riksdagsordningens 14 §, saknade valrätt; att vidare kommunalstämmans ordförande i Snafunda, enligt hvad af bifogadt intyg syntes, vid valet den 12 april afvisat arrendatorn af Torpa, O. Eriksson, hvilken hade kontrakt på fem år och förut röstat på grund af liknande kontrakt, af den anledning att Eriksson icke vid valet medhaft kontraktet, då deremot tvänne andra arrendatorer, hvilka icke heller medhaft sina kontrakt, fått rösta; och då Thermænius vid valet erhållit fyrahundrafemtio tre röster eller endast en röst mindre än motkandidaten och, såvida olagligheterna i Snafunda ej fått ega rum, antagligen erhållit majoritet, klagandene yrkade att, derest icke röstsedlarne å Erik Olsson, på grund af hans försummelse att i rätt tid betala 1886 års utskylder, kunde blifva förklarade ogiltige, valet måtte förklaras ogiltigt och nytt val utlysas;

att Lars Larsson och hans medparter i sin klagoskrift yttrat: att enär, vid sammanräkningen den 18 sistlidne april af de inför kommunalstämmeordförandena afgifna röster, domhafvanden förklarad de mot Thermænius' valbarhet framställda anmärkningar icke lagligen grundade, men, enligt det vid sammanräkningen af domhafvanden förda protokoll, Thermænius sjelf medgifvit, att lagfart meddelats honom personligen för lägenheten Carlslund n:o 1 och att kommunalutskylderna för samma lägenhet ännu voro oguldna, vid hvilket förhållande hänsyn ej kunde tagas till hans uppgift, att samma lägenhet skulle tillhöra Hallsbergs missionsförening, klagandena, med valförrättningen missnöjde, påstodo, att de å Thermænius afgifna rösterna måtte förklaras ogiltiga, såsom afgifna å person, hvilken ej vore till ledamot af Riksdagens Andra Kammare valbar;

samt att, sedan förklaringar inom föreskrifven tid afgifvits, öfver Svenssons och hans medparter besvär af D. V. Andersson i Svinnersta, V. Svidén i Björstorp jemte A. F. Fredriksson och A. G. Persson i Svinnersta, samt öfver Lars Larssons och hans medparter besvär af Thermænius, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i öfverklagade utslaget yttrat, att enär, beträffande först Svenssons och hans medparter anmärkning, att Erik Olsson, såsom den der icke i rätt tid erlagt de för 1886 honom påförde kommunalutskylder, för närvarande icke vore valbar till riksdagsman, utredt vore, att Erik Olsson icke varit å restlängd för obetalda kommunalutskylder uppförd, utan deremot å det honom påförda utskyldsbelopp vid valförrättningen företett behörigt qvitto, dagtecknad den för uppbörden kungjorda dag, blefve berörda anmärkning lemnad utan vidare afseende; att vidkommande derefter Svenssons och hans medparter anmärkning, att arrendatorn af Torpagård O. Eriksson förvägrats att vid ifrågavarande riksdagsmannaval rösta på den grund, att han icke medfört sitt arrendekontrakt, funne Kongl. Maj:ts befallningshafvande vid det förhållande, att icke uppgifvet, än mindre visadt vore, att den vid valet begagnade röstlängd

upptogs Eriksson såsom röstberättigad, och Eriksson icke heller, då så påfördrats, vid valtillfället styrkt, att han på grund af sitt arrendekontrakt vore berättigad att i omröstningen deltaga, äfven denna anmärkning, den Eriksson icke heller biträdt, icke förtjena afseende; att hvad åter anginge Svenssons och hans medparterers anmärkning, att arrendatorn af länsmansbostället Östansjö Ignell tillåtits rösta, oakadt han icke hade arrende för längre tid än länsmannens tjenstetid, så, emedan genom företedt utdrag af det kontrakt, på grund hvaraf Ignell innehade arrendet af länsmansbostället Östansjö, styrkt vore, att Ignell arrenderade nämnda boställe icke för sin lifstid eller för minst fem år, utan på innehafvarens af länsmanbefattningen tjenstetid, och valrätt vid ifrågavarande val sålunda, jemlikt 14 § riksdagsordningen, honom icke tillkommit, förklarades Ignell icke lagligen hafva egt att uti ifrågavarande riksdagsmannaval deltaga; samt att äfven om antagas finge, att den vid ifrågavarande val, der Erik Olsson erhållit fyrahundra femtio fyra röster och Thermænius fyrahundra femtio tre, af Ignell obehörigen afgifna röst tillfallit Erik Olsson, och därför skulle dennes röstetal frånräknas, samt att Erik Olsson och Thermænius följaktligen borde anses hafva erhållit lika antal röster, så förekomme likväl i afseende å Thermænius' valbarhet, hvars underkännande Lars Larsson och hans medparter påyrkat, att Thermænius, hvilken den 12 november 1877 erhållit lagfart å den af honom inköpta från ett mantal frälse Södra Sånna n:o 2 Mellangården för alltid afsöndrade lägenheten Carlslund n:o 1, icke styrkt, att eganderätten till berörde lägenhet genom laga fång till annan öfvergått, så att han icke vidare vore för de från lägenheten utgående utskylder ansvarig, samt att, då berörda utskylder till kommunen för år 1886 ännu vid riksdagsmannavalet voro obetalde, Thermænius måste anses då häftat för oguldna kommunalutskylder och således icke varit i kommunens angelägenheter röstberättigad, vid hvilket förhållande Thermænius, enligt 14 och 19 §§ riksdagsordningen, icke kunnat vid ifrågavarande val till riksdagsman väljas och de å honom afgifna rösterna således vore ogiltige; och blefve i följd häraf samt då Erik Olsson bland de valbare erhållit de flesta rösterna, med ogillande af de anförda besvären, Erik Olsson förklarad vara till riksdagsman rätteligen vald;

varande underdåniga förklaringar afgifna, öfver Thermænius' besvär af dels Lars Larsson och Carl Johan Andersson och dels N. A. Lyberg samt öfver Ivan Svenssons och hans medklagandes besvär af D. V. Andersson;

med Kongl. Maj:ts Högsta Domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 1 Juli 1887.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit Sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och finner skäl ej vara anfördt, som kan verka ändring i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts sekret.

Georg Carlsson.

Detta utslag lades till handlingarne.

§ 2.

Till kammaren hade vidare inkommit två protokoll så lydande:

År 1887 den 5 juli sammanträdde kamrarnas valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr borgmästaren Eskilander Thomasson 48 röster,

till följd hvaraf herr borgmästaren E. Thomasson blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

År 1887 den 5 juli sammanträdde kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, ifall han, innan nästa lagtima Riksdag anstält nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr häradshöfdingen Sebastian Oscar Gustaf Bergius 46 röster,
Herr häradshöfdingen Carl Birger Hasselrot 2 ”

till följd hvaraf herr häradshöfdingen S. O. G. Bergius blifvit till Riksdagens justitieombudsmans efterträdare utsedd.

Efter uppläsande häraf beslöts, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade, med anmodan till dem att låta uppsätta förslag till såväl förordnanden för de valde som skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om valens utgång; och lades protokollen derefter till handlingarne.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial n:o 53, angående statsregleringen för år 1888;

sammansatta stats- och bankoutsuttets memorial n:o 10, med hemställan om anvisande af medel till godtgörelse åt det af utskottet begagnade kanslibitråde; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 20, angående tiden för tillämpningen af Riksdagens beslut om åsättande af tull å artiklarne majs och ost.

§ 4.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 8 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Onsdagen den 6 juli,

kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne juni.

§ 2.

Ordet hade begärts af

herr *Hörnfeldt*, som anförde: Herr talman! Mine herrar! Jag ber att få framställa ett spörsmål, hvilket jag, i öfverensstämmelse med de reglementariska föreskrifterna, har affattat skriftligen och nu anhåller att få för kammaren uppläsa:

Då till följe af kamrarnes olika beslut, frågan angående väckta motioner rörande dels nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt dels lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna måste anses hafva för denna riksdag förfallit, och det vid sådant förhållande icke allenast för Riksdagen utan äfven för landets befolkning i allmänhet är af stor vikt och betydelse att lära känna regeringens uppfattning af dessa frågor, så tillåter jag mig anhålla om kammarens medgifvande att få till hans excellens herr statsministerns besvarande framställa följande spörsmål:

Har Kongl. Maj:ts regering för afsigt att för nästkommande Riksdag framlägga förslag till ytterligare lindringar i de på viss jord hvilande grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvär?

På derom af herr talmannen gifven proposition, beslöt kammaren, att omförmälda spörsmål finge till hans excellens herr statsministern framställas.

§ 3.

Godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

af *sammansatta stats- och bankoutskottet*:

n:o 62, angående tilläggsstadgande till instruktionerna för Riksdagens revisorer af statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret;

n:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om ändringar i förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883;

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i kongl. förordningen den 26 april 1861, angående en allmän hypoteksbank för riket m. m.;

n:o 65, angående ändring af hypoteksföreningarnes verksamhet, och
n:o 66, angående nytt riksdags- och riksbankshus m. m.; samt
af *bevillningsutskottet*:

n:o 68, angående stämpelafgiften.

§ 4.

Likaledes godkändes Riksdagens kanslis förslag:

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen,

n:o 69, angående ändrad tid för indelta arméns målskjutningsöfningar;

n:o 70, angående förändrad sätt för utbetalning af pensioner från folkskoleläraryns pensionsinrättning m. m.; samt

n:o 71, rörande tiden för aflönings utbetalande till lärarepersonalen vid rikets folkskolor, mindre folkskolor och småskolor;

dels till nedannämnda delar af riksdagsbeslutet, nemligen:

n:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen;

n:o 10, angående behörighet för qvinna att väljas till ledamot af fattigvårdsstyrelse och af skolråd;

n:o 11, angående rätt för annexförsamling att för kyrkobyggnad taga virke å prestebesets skog;

n:o 12, angående ändring i 17 kap. 12 § handelsbalken;

n:o 13, angående de i § 63 regeringsformen föreskrifna kreditivsummor;

n:o 14, angående hvilande grundlagsändringsförslag;

n:o 15, rörande ändrad lydelse af § 17 i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875;

n:o 16, angående ändrad lydelse af § 31 mom. 2 i förordningen om fattigvården den 9 juni 1871;

n:o 17, om ändrad lydelse af § 11 i förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862;

n:o 18, rörande förändrad lydelse af åtskilliga §§ i kongl. förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden af den 29 maj 1874; samt

n:o 19, angående bankovinsten.

§ 5.

Herr talmannen hemställde, att då de utskottsbetänkanden, som funnos uppförda på dagens föredragningslista, först efter sammanträdet början blifvit i tryck utdelade till kammarens ledamöter, handläggningen af dessa ärenden måtte uppskjutas till kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m., till hvilken tid fortsättning af detta sammanträde blifvit medelst utfärdadt anslag utsatt, samt att emellertid kammaren måtte besluta att nu åt-

skiljas och åter samlas kl. $\frac{1}{4}$ 3, för att begifva sig till rikssalen, der kammarens ledamöter, enligt Kongl. Maj:ts kallelse, hade att infinna sig kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m. för att mottaga Konungens svar i anledning af en utaf innevarande Riksdag beslutad grundlagsförändring samt att kammarens ledamöter måtte omedelbart efter avslutade ceremonier å rikssalen åtskiljas.

Denna herr talmannens hemställan bitölls; i följd hvaraf kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Onsdagen den 6 juli,

kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Föredrogs Kongl. Maj:ts å rikssalen afgifna svar i anledning af en af innevarande Riksdag antagen grundlagsförändring; lydande samma svar sålunda:

Kongl. Maj:ts svar i anledning af en utaf innevarande Riksdag antagen grundlagsändring; gifvet Stockholms slott å rikssalen den 6 juli 1887.

Gode herrar och svenske män!

Uti underdånig skrifvelse den 22 nästlidne juni hafven I, med begäran om nådigt godkännande, hos Kongl. Maj:t anmält ett från 1886 års riksdag hvilande och af Eder vid innevarande riksdag antaget förslag om ändring af § 33 riksdagsordningen.

Efter statsrådets hörande har jag detta förslag till pröfning förehafat och dervid funnit godt att till detsamma lemna bifall.

Jag förblifver Eder, gode herrar och svenske män, med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Oscar.

Denna handling innehåll skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade, att iakttagas vid riksdagsbeslutets uppsättande.

§ 2.

Efter föredragning af statsutskottets memorial n:o 53, angående statsregleringen för år 1888, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

§ 3.

Likaledes bifölls sammansatta stats- och bankoutskottets härefter föredragna memorial n:o 10, med hemställan om anvisande af medel till godtgörelse åt det af utskottet begagnade kanslibiträde.

§ 4.

Föredrogs och bifölls bevillningsutskottets betänkande n:o 20, angående tiden för tillämpningen af Riksdagens beslut om åsättande af tull å artiklarne majs och ost.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 8 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Torsdagen den 7 juli,

kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne juni.

§ 2.

Herr *J. P. Nilsson* i Kägglå erhöll härefter på begäran ordet och anhöll om kammarens medgifvande att till herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet få framställa följande nu skriftligen aflemnade spörsmål:

Då enligt gällande bestämmelser stadgas, att bränvin och sprit af säd eller potatis ej må på transitouplag uppläggas, så och enär till min kännedom kommit, att Kongl Maj:t på derom gjord ansökan, gifvit Carlshamns spritförädlingsaktiebolag anstånd att vid införsel af sprit genast erlægga stadgad tullafgift, och ansökan såväl af nämnda bolag som af en del bränneriegare jemväl till Kongl. Maj:t ingifvits att få från brännerinederlag till tullkammare transportera bränvin, afsedt för export, och att tullkammarens bevis må gälla som afföringsbevis på skatten från nederlag, så frågas:

Om Kongl. Maj:t har för afsigt att nu och framgent meddela dylikt anstånd och tillåtelse och i hvad mån detta kan ske med full trygghet mot lätt tänkbara missbruk, eller att statsverket icke förlorar något af de skatteinkomster, som i lag äro bestämda för bränvinsbeskattningen.

Då flere af kammarens ledamöter begärde den af herr Nilsson sålunda gjorda framställning på bordet, blef densamma nu bordlagd.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial:

n:o 54, med förslag till återstående stadganden i det nya reglementet för riksgäldskontoret,

n:o 55, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

n:o 56, angående den nya rikstaten; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 21, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

§ 4.

Godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen, n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin.

§ 5.

Likaledes godkändes Riksdagens kanslis förslag:

dels till nedannämnda §§ i riksdagsbeslutet, nemligen:

n:o 20, rörande lag om skiljemän och lag angående förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen den 10 augusti 1877;

n:o 21 angående ändring af § 33 riksdagsordningen;

n:o 22, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter;

n:o 23, angående vilkoren för försäljning af bränvin;

n:o 24, angående reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

n:o 25, i fråga om Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förändrad lydelse af § 3 samt § 4 mom. 11 tryckfrihetsförordningen;

n:o 26, angående hvilande grundlagsändringsförslag;

n:o 27, angående statsregleringen; samt

n:o 28, angående statsregleringen;

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 72, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom;

n:o 75, angående undervisnings, examens- och studieväsendet vid universiteten och karolinska medico-kirurgiska institutet; samt

n:o 76, angående tillägg till kongl. kungörelsen huru lagfarts- och in-teckningsböcker skola inrättas och föras den 14 september 1875;

dels ock till riksdagens förordnanden:

n:o 73, för borgmästaren m. m. Eskilander Thomasson att vara Riksdagens justitieombudsman; och

n:o 74, för häradshöfdingen m. m. Sebastian Oskar Gustaf Bergius att vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Torsdagen den 7 juli,

kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

af *statsutskottet*:

n:o 27, angående regleringen af utgifterna under rikstatens fjerde hufvudtitel;

n:o 28, angående regleringen af utgifterna under rikstatens femte hufvudtitel;

n:o 29, angående regleringen af utgifterna under rikstatens sjette hufvudtitel;

n:o 30, angående regleringen af utgifterna under rikstatens sjunde hufvudtitel;

n:o 31, angående regleringen af utgifterna under rikstatens åttonde hufvudtitel;

n:o 32, angående regleringen af utgifterna under rikstatens nionde hufvudtitel;

n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag m. m.

n:o 77, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upprättande af ett kompani volontärer vid Norrbottens fältjägarecorps;

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsättande under år 1888 af arbeten på nya kasernetablissemment för svea och andra lifgardet m. m.; och

N:o 81, angående beräkningen af statsverkets inkomster; samt af *bevillningsutskottet*:

n:o 79, angående tullbevillningen.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 150, med delgifning af kammarens beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14 i anledning af väckt motion angående underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om riksdagens afslutande.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 8 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Fredagen den 8 juli,

kl. 1 e. m.

§ 1.

Föredrogos, hvar efter annat, och biföllos statsutskottets nedannämnda memorial:

n:o 54, med förslag till återstående stadganden i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 55, angående öfverlemuande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

n:o 56, angående den nya riksstaten;

§ 2.

Likaledes biföllos bevillningsutskottets härefter föredragna betänkande n:o 21, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

§ 3.

Föredrogs Första Kammarens i gårdagens sammanträde bordlagda protokollsutdrag, n:o 150, med delgifvande af kammarens beslut öfver dess första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6 (i samlingen n:o 14) i anledning af väckt motion angående underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om riksdagens afslutande; och beslöt dervid Andra Kammaren att biträda medkammarens ifrågakvarande beslut, enligt hvilket Riksdagen skulle, med anledning af § 109 regeringsformen och § 5 riksdagsordningen, i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det innevarande riksmöte måtte den 9 i denna månad afslutas.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i nästförestående § 3 antecknade beslut.

§ 5.

Upplästes för justering det i kammarens sammanträde den 1 innevarande juli förda protokoll.

§ 6.

Godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen, n:o 82, angående riksdagens afslutande.

§ 7.

Härefter lemnades ordet till

Hans excellens herr statsministern Themptander, hvilken yttrade: Då jag nu går att besvara det af herr Hörnfeldt med kammarens begifvande till mig framställda spörsmål, är det med nöje jag beagnar det tillfälle, hvilket derigenom beredts mig att få angifva den ställning, regeringen efter *min* åsigt bör intaga till de i spörsmålet berörda frågorna om ytterligare lindring i de på viss jord hvilande grundskatter sam rustnings- och roteringsbesvär. Jag upprepar, att det endast är för *min* åsigt i ämnet jag kan redogöra, då de förslag, hvilka böra föreläggas en kommande Riksdag, naturligtvis ännu icke kunnat vara föremål för Kongl. Maj:ts pröfning. Af min för kammaren många gånger uttalade uppfattning af nämnda skatter och besvär torde tydligt framgå, att jag icke kunnat anse den på Kongl. Maj:ts förslag vid 1885 års riksdag beslutade afskrifningen af trettio procent innebära en slutlig lösning af frågan om dessa skatteformer. Vid den tid, då nämnda betydliga skattelindring på en gång beslöts, hvilken lindring för öfrigt först vid skatteuppbörden i år kommit de skattdragande till godo, trodde jag visserligen icke att ett ytterligare steg i samma riktning borde tagas allt för snart, och denna uppfattning delades då äfven af de ifrigaste anhängare af skatteafskrifningen, enär de alltid förutsatte dennas verkställighet skola ega rum under en längre tidrymd. En annan uppfattning kan dock numera med fog göras gällande, ty de ogynsamma förhållanden, med hvilka jordbruket för närvarande har att kämpa och hvilka antagligen flerstädes komma att medföra sänkta värden å jordbruksfastighet i trots af skatteafskrifningen, synas mig rättfärdiga att ytterligare lindringar i fastighetsbeskattningen å landet, i den mån statsverkets tillgångar och hänsynen till statslivets behof det medgifva, må tidigare och äfven under den närmaste framtiden vidtagas. Billigheten häraf erkännes sannolikt äfven af många, hvilka förut motsatt sig skattelindringar af den art, som beslötos vid 1885 års riksdag, men hvilka nu torde hafva kommit till insigt deraf, att jordbrukets förändrade förhållanden förändrat innebörden af förevarande skattefråga. Hvad som härvid dock måste från min ståndpunkt bestämdt framhållas är *dels*, att skattelindring åt ett håll medför förpligtelse att icke tillskapa orättmätiga eller olämpliga skatteformer på andra håll, och *dels* att regeringen ej heller får lemna ur sigte, att jordbruksnäringen ingalunda är den enda af våra näringar, som kämbart beröres af de ogynsamma konjukturer, som råda för nästan alla näringslivets grenar inom hela världen.

Med skatteväsendet å landet stå i ett visst sammanhang två frågor, rörande hvilka Konungen i sitt trontal sistlidne januari månad bebådade förslags framläggande för Riksdagen, frågorna om det indelta kavalleriets ombildning och en fixering, så långt en sådan lämpligen kan ske, af det indelta rotehället. Dessa frågors omfattning för-

*Svar på en
interpellation.*

Svar på en
interpella-
tion.
(Forts.)

klarar tillräckligt, att de icke förelagts den nu samlade Riksdagen. För min del hyser jag ett oförminskadt intresse för deras lösning i den rigtning, de utarbetade förslagen afse, och ser jag i förslaget rörande det indelta kavalleriet en beaktansvärd utväg att stärka och utveckla vårt kavallerivapen. Omsorgen om landets försvar får jemväl i öfrigt framgent lika litet som hittills sättas å sido vid behandlingen af frågor, som hafva den dubbla egenskapen att beröra både skatte- och försvarsväsendet, och regering och Riksdag få därför icke underlåta att fortsätta arbetet för att åt landets försvar bereda den ytterligare förstärkning, hvaraf det har behof.

Vidare anförde:

Herr Hörnfeldt: Herr talman, mine herrar! Jag ber att till hans excellens herr statsministern få frambara min tacksamhet för det svar han lemnat på det till honom framställda spørsmålet. Det var glädjande att höra, att herr statsministern, åtminstone för sin del, är betänkt på att tillstyrka regeringen att under den närmaste framtiden framkomma till Riksdagen med något förslag i afseende på skattelindringar. Det var så mycket mera glädjande, som man kunde hafva förmodat, att regeringen till följd af det beslut, som fattades år 1885 om lindring i grundskatterna, nu skulle hafva velat låta med frågan anstå.

Det är visserligen påtagligt, att denna fråga icke kan framläggas för Riksdagen, förrän landets finansiella ställning medgifver en skatteafskrifning. Men, mine herrar, jag är i alla fall förvissad derom, att, derest Riksdag och regering äro lifligt intresserade för att få en skattelindring till stånd, skola både Riksdag och regering komma att samverka i den rigtning, att det göres sådana besparingar i afseende på budgeten, att en lindring kan vara möjlig att genomföra.

Det är sannolikt att vänta — efter hvad man kunde förstå af herr statsministerns yttrande — att, vid frågens framläggande för Riksdagen, man har att i hennes sällskap motse en gammal tvillingbroder, den frågan nemligen om försvarets stärkande. Man får icke heller så mycket förvåna sig öfver, om regeringen skulle anse sig pligtig att i sammanhang med förslaget om en skattelindring äfven framkomma med förslag om stärkande af försvaret. Men jag hoppas i alla fall, att regeringen då äfven skall taga hänsyn till denna kammars önskan och icke fordra alltför stora uppoffringar af statsverket, så mycket mera som jag tror, att ett förstärkande af försvaret mycket väl kan låta sig göra utan några så synnerligen stora nya kostnader.

Herr talman! Det är under förutsättning af dessa mina uttalade åsigtter, som jag vågar vara förvissad om, att de af hans excellens herr statsministern nyss uttalade orden skola komma att med tillfredsställelse mottagas öfver allt i landet. Och jag är äfven förvissad derom att de ibland oss, som hittills varit i tvifvelsmål i afseende på regeringens uppfattning af skattelindringarna och dermed sammanhang egande frågor, numera skola finna sig betydligt lugnare efter det uttalande, som vi nyss haft nöjet att höra från herr statsministern.

Herr Gustafsson: Herr talman! Efter det uttalande herr statsministern nyss haft, tror jag nog att de, som äro egare af den jord i landet, som tynges af grundskatterna, skola vara tillfredsställda och glada. Men jag tror också, att det finnes andra intressen i vårt land, som skola känna sig så lagom gladt berörda. Jag tror att det finnes andra individer, som med oro skola taga del af det uttalande, som statsministern gjort. Och denna oro anser jag äfven berättigad vid minnet af det pris, som gafs för afskrifningen af de 30 procenten på grundskatterna år 1885.

Jag är visserligen öfvertygad om, att grundskatterna äro orättvisa till sitt upphof, och att de, som deraf äro betungade, med skäl kunna fordra att de afskrivas. Men, mine herrar, vill man aflyfta en orättvisa, så skall man icke sätta andra ännu större orättvisor i stället. Jag tror likväl, att man icke utan skäl kan frukta detta, då man tänker på hvad herr statsministern yttrade, att en grundskattelindring skulle komma att ske i samband med ett stärkande af försvarsverket. För min del vågar jag hysa och uttala den uppfattningen, att en lindring i grundskatterna icke bör ske annat än i samband med en allmän reform i vår skattelagstiftning. Jag tror, mine herrar, att jordegarne visserligen behöfva lindring i sina skatter, men det finnes äfven en annan klass utaf jordbrukare, som förtjenar att tagas i betraktande, och det är *daglönarne*. Jag hoppas därför, att ingen grundskatteafskrifning kommer till stånd utan i sammanhang med en reform af skatteväsendet, som lägger bördor å dem, som kunna bäst bära desamma.

Herr Rydin: Såvidt jag fattade herr statsministerns yttrande rätt, står han på samma ståndpunkt nu som år 1885. Han uttalade då sina sympatier för grundskatteafskrifningen, men ansåg att lindring utöfver hvad som så skedde icke kan komma i fråga under annat förhållande, än att statens kraf må fortfarande blifva ändamålsenligt tillgodosedda och inga nya orättvisa skatter påläggas, således i den mån vår ekonomiska utveckling fortskridit derhän att vi kunna afskrifva skatter utan att dervid förbise landets bästa. Det är naturligt att i en så viktig fråga som denna kammaren icke kan begära ett yttrande om hvad regeringen kommer att göra annat än i sådana allmänna ordalag som de af herr statsministern framställda. Än mindre kan man fordra att herr statsministern skall å regeringens vägnar gifva några löften. Sådana kunna icke gifvas då herr statsministern, efter hvad han yttrat, talar blott i eget namn och icke vill ansvara för regeringens åsigt i en sak, som ej varit under dess pröfning. Det af herr statsministern gjorda uttalandet är emellertid mycket välvilligt, dock icke mer än att jag är öfvertygad, att ingen af kammarens ledamöter skulle vara obenägen att, under de af herr statsministern angifna förutsättningarna, när så ske kan taga bort ifrågavarande skatter; ja, jag är öfvertygad att man gerna skulle taga bort *alla* skatter, om möjligt vore. Men frågan är, *huru* man skall, utan att införa mera tryckande skatter, lyckas att taga bort ifrågavarande skatter. Det är en gammal sats i finansläran, som säger, att en gammal skatt är bättre än en ny, ty

Svar på en
interpellation.
(Forts.)

Svar på en
interpella-
tion.
(Forts.)

man vet, huru den gamla skatten verkar, och först när man lyckats att utfinna en skatt, som verkar mera rättvist än den skatt, som nu betungar den onererade jorden, först då kan det komma i fråga att vidtaga någon reform. Så till vida instämmer jag med den talaren, som nyss före mig hade ordet, att afskrifningen, derest den skall ske fortare än enligt det program, man år 1885 uppställde, måste ställas i samband med en ganska vidlyftig skattereform. Jag ber här vid lag få erinra om hvad skattejemkningskomitén i sitt förslag ansett vara erforderligt för genomförande af den då i samband med försvarsfrågan satta skattereformen. Ibland den föreslagna skatteförändringen förekommer: höjd bevilling för fast egendom och för inkomst, 600,000 kronor, bränvinsförsäljningsafgiftens indragning till statsverket till ett belopp af 1,500,000 kronor, en maltskatt på 2,500,000 kronor, förhöjning af tobakstull med 900,000 kronor, ökad stämpelafgift, 800,000 kronor, skatt å arf 700,000 kronor samt höjning af bränvinstillverkningsafgift 2,500,000 kronor; hvarförutom man ansett sig kunna utom en förhöjning af bankovinsten med en million beräkna en förhöjning af statens jernvägar med 1,900,000 kronor utöfver ränteomkostnader för jernvägsån, samt dertill ytterligare inkomst af statens domäner. Vi veta huru dessa förhoppningar slogo in. Vid dylikt förhållande, då frågan tager en sådan gestaltning, kan man, mine herrar, icke ur herr statsministerns uttalande draga någon annan slutsats än den, att han står på samma ståndpunkt som väl en och hvar af oss i denna fråga intager, eller att man erkänner behovet af att, så vidt ske kan, lindring i jordbrukets nuvarande tryckta ställning åstadkommes, saint att jordbrukets onera, när sådant kan ske utan orättvisa mot andra samhällsklasser, mildras och borttagas.

Härmed var öfverläggningen i förevarande ämne slutad.

§ 8.

Förekom till afgörande den hos kammaren i gårdagens sammanträde bordlagda frågan, huruvida det spörsmål till herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet, som herr J. P. Nilsson i Kägglå äskat, finge framställas eller icke.

Efter det herr Nilssons skriftligen affattade framställning i ämnet blifvit uppläst, samt herr talmannen gifvit proposition dels på bifall till herr Nilssons ifrågavarande begäran och dels på afslag derå, blef den samma af kammaren afslagen.

§ 9.

Godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen

af statsutskottet:

n:o 83, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret;

n:o 84, angående afsättning till fonden för nytt riksdagshus m. m.; och

n:o 85, med ny riksstat; samt

af *bevillningsutskottet*:

n:o 80, angående bevilning af fast egendom samt af inkomst.

§ 10.

Likaledes godkändes Riksdagens kanslis förslag till nedannämnda §§ i riksdagsbeslutet, nemligen:

n:o 29, angående statsregleringen;

n:o 30, angående anslag till jernvägar;

n:o 31, angående förlängning af den mellan de förenade rikena och Spanien den 15 mars 1883 afslutade handelstraktat;

n:o 32, angående befrielse i visst fall för sterbhusedegare, hvilka fast egendom genom arf eller giftorätt tillfallit, från skyldighet att vid lagfart å fånet för hvarje lott lösa särskildt protokollsutdrag och särskildt lagfartsbevis;

n:o 33, angående ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning;

n:o 34, angående föreskrifter rörande fullföljande af talan i vissa uti koukursmål förekommande frågor;

n:o 35, angående disposition af besparingarne å hufvudtitlarne,

n:o 36, angående beräkningen af Riksgäldskontorets inkomster och utgifter;

n:o 37, angående afsättning till fonden för nytt riksdagshus;

n:o 38, angående inlösen af skattefrälseräntor m. m.

n:o 39, angående förstärkande af statsverkets kassaförlagsfond;

n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin;

n:o 41, angående stämpelafgiften;

n:o 42, angående val af justitieombudsman och hans suppleant;

n:o 43, angående tullbevillningen;

n:o 44, angående bevilning af fast egendom samt af inkomst;

n:o 45, angående åtskilliga på grund af § 89 regeringsformen väckta frågor; och

n:o 46, angående betäckande af brist i den beräknade kostnaden för tornbyggnaden å Linköpings domkyrka.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Fredagen den 8 juli,kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes under detta sammanträde af herr vice talmannen.

§ 1.

Godkändes Riksdagens kanslis förslag till §§ i riksdagsbeslutet: n:o 47, angående statsregleringen; och n:o 48, angående riksdagens avslutande.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 8 e. m.

In fidem

*A. E. J. Johansson.***Lördagen den 9 juli,**kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 2 innevarande juli.

§ 2.

Herr vice talmannen Sven Nilsson erhöll på begäran ordet och yttrade: Då en del af kammarens protokoll ännu äro ojusterade, hemställer jag, att kammaren, i likhet med hvad vid föregående riksdagar egt rum, måtte uppdraga denna justering åt riksdagsmännen från Stockholms stad jemte öfrige ledamöter af kammaren, hvilka efter riksdagens avslutande möjligen kunna finnas kvar i Stockholm.

Denna herr vice talmannens framställning blef af kammaren bifallen.

§ 3.

Kammarens ledamöter, som af Kongl. Maj:t blifvit kallade att denna dag, efter bevidstad gudstjenst i Storkyrkan, infinna sig å riks-

salen der Riksdagen komme att afslutas, afgingo nu till nämnda kyrka för att åhöra riksdagspredikan. Efter gudstjenstens slut begåfvo sig kammarens ledamöter till rikssalen, hvarest, sedan kammarens underdåniga välönskningar blifvit inför konungatronen af herrar talmän framförda, samt chefen för kongl. civildepartementet uppläst riksdagsbeslutet, hans excellens herr statsministern, å Hans Maj:t Konungens vägnar, förklarade riksdagen vara afslutad.

Sedan derefter herr talmannen och kammarens ledamöter återkommit till kammarens samlingsrum, tog herr talmannen afsked af kammarens ledamöter i följande ordalag: Våra gemensamma arbeten äro nu afslutade, och mig återstår endast att säga eder, mine herrar, mitt hjertliga farväl och ett värdsamt tack för allt det förtroende och all den välvilja jag af eder fått röna. Måtte lycka och trefnad följa eder i de verkningsskretsar och de hem, till hvilka I nu återvänden; och tillåter jag mig få hoppas att I äfven der viljen skänka mig en vänlig hägkomst. Gud bevar Konungen och fäderneslandet!

Härpå svarade herr friherre Fock: Å kammarens vägnar tillåter jag mig, i egenskap af dess ålderspresident, att ännu en gång till eder, herr talman, frambara uttrycken af kammarens upprigtiga erkänsla och tacksamhet för den skicklighet, den aldrig förtröttade möda och den alla hjertan vinnande välvilja, hvarmed ni under det nu afslutade riksmötet, likasom under föregående, ledt kammarens förhandlingar, och hvarunder flera för fäderneslandet viktiga frågor blifvit bragta till, gifve Gud, lycklig lösning. — Med uttalande af denna tacksamhet och uttryckande den förhoppning, att våra efterträdare måtte få återse eder som kammarens talman, anhålla vi alla att fortfarande få vara inneslutne i eder vänliga hägkomst.

Herr talmannen och kammarens ledamöter utbytte derpå afskedshelsingar och åtskildes.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Lördagen den 16 juli,

kl. 2 e. m.

För att justera de protokoll, hvilka, då sistlidna riksdag afslutades, ännu återstodo ojusterade, hade, jemlikt kammarens vid sammanträde den 9 i denna månad derom fattade beslut, Stockholms stads riksdagsmän blifvit anmodade att denna dag sammanträda i kammarens kanslium; hvarjemte, till underrättelse för dem bland kammarens öfriga ledamöter, som uppehölle sig i hufvudstaden och önskade ju-

steringen öfvervara, tillkännagifvanden om detta sammanträde blifvit i hufvudstadens dagliga tidningar införda; och hade för nu angifna ändamål tillstädeskommit:

Herr friherre A. H. E. Fock,
" B. O. Stackelberg,
" C. J. Grafström,
" Höglund,
" E. Beckman,
" S. Lovén,
" J. Th. Winborg,
" J. Johansson,
" J. Ohlsson,
" J. H. G. Fredholm,
" E. Nyström,
" G. Ericsson.

Sedan protokollen för kammarens sammanträden den 3—9 innevarande juli upplästs, blefvo samma protokoll af tillstädesvarande herrar ledamöter godkända; hvarefter sammanträdet upplöstes.

In fidem

A. E. J. Johansson.